

MEGJELENIK
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre . . . 6 frt. —
Fél évre 3 „
Negyed évre . . 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő: DENGI JÁNOS.

Kiadó és főmunkatárs: Gr. CSÁKY ALFONZ.

SZERKESZTŐSÉG:
Szent-Anna-utca 2536.

KIADÓ HIVATAL:
Varga-utczán 2256 sz.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. JANUÁR 11.

2. SZÁM.

Madárhang.*)

Dalolni hivatok esőndes otthonunkból
A nagy világba? Oh ne hívjatok!
Nem ismerünk mi, nem tudunk dalolni
Színlelt örömet, hamis bánatot.
A mi dalunkat meg nem értenék ott
S nem is hallgatnák tán az emberek;
Míg itt, magányunk enye sátorában,
Visszhangozza a liget és berek.

Hús érdeinknek békitő ölében
Érzelmekre nem szorul bilincs;
A nagyvilági zürzavar-hühónak
Lombsátrainkban hire-hamva sincs.
A pirkadó regg balsamillatával
S a esillámgyöngyök ezrivel kelünk;
Lombzissenés s a csobbanó patakdal
Együtt dicséri az urat velünk.

Az égető nap lángtekintetétől
A sűrű lombok anyaszárnya véd;
S az a kicsiny fény, mely itt átszűrődik
S közénk betéved, az nekünk elég.
Oh kedvesebb a boltos fák kódárnya
És a gyümölcsös, suttogó esalit,
Mint a didergő márványecarnokokban
Minden esemege s aranyos kalit!

Igaz, hogy itten bámuló esoportok
Nem esodálják s dicsérik énekünk
Hazug beszéddel s üres szóval: ámde
Nem is parancsol senki sem nekünk!
Büszkén, szabadon röpködünk mi itten,
A ringó bokor lágy ölébe esal,
Himbál a lomb s gyönyörtől ittasulva
Zárt ajkainkon megered a dal.

És dalolunk, amint szívünkben forr az:
Kétséget, vigaszt, bút és örömet,
A nagyvilág nem hall belőle semmit,
S nem tartunk tőle, hogy majd kinevet.
A bolygó szellő odajő dalunkra,
A esörgő ér megáll és ráfigyel,
Megzendül aztán hallgatag magányunk
S szellő, patak mivélünk énekel....

*) Mutatvány szerző közelebb megjelent költeményei-
ből, melyekre a megrendelések Aigner Lajoshoz Budapestre
küldendők. Szerk.

Ilyenkor aztán annyi kéj ragad meg,
Szívünkre annyi boldogság borul,
Amennyi nem borul a nagyvilágra,
Ha boldog is lesz szakadatlanul!
Óh több nekünk egy pillanat ez üdvől,
Amelybe lelkünk elmerülve ring:
Mint a világnak boldogsága, képe,
Gyönyöre, üdve, fénye, kinese mind!...

Dengi János.

A lapuváriak.

— Beszély. —

Irta Csengey Gusztáv.

I.

(Folytatás.)

Az nem acceptáltatik! — Tudd meg miféle faj-
zat. Kösd fel kardodat, hátha valami zsvány!

— Zsványinak nem véleményezem, mert asszony
személy az istenadta! aztán nagyon szivrehatóan kö-
nyörög, ekképen jelentetett.

— Micsoda? asszonyszemély? hát miféle asszony
személy kérezkedhetik be én hozzám éjféli tizenkét
órákor? Bizonyosan rabló cselekedés az egész, valami
átöltözködött zsvány. Asszonyi kéz nem tud így dö-
römbölni.

— Követem alássan András bakter dörömbölt
helyette, az vezette ide, most érkezett a faluba.

— Menjen isten hírével, eredj kergesd el! Meg
állj csak! Hát ha valami veszedelmet akar bejelenteni.
Igazán nő?

— Nő biz az, még pedig valóságos szép fiatal
ábrázatu leányzó, András bakter megvilágította orczá-
ját a lámpással, magam is letekinték reá.

— No hát bocsássátok be isten nevében! dörmö-
gött Márton ur és amig János csatlós kifordult telje-
síteni a parancsot, fogta kulcsait, bezárta a ládákat és
beballagott az ebédlő és vacsoráló terembe, melyet
vendéglátónak neveztek, miután itt szokta vendégeit
fogadni, ámátor ezt a nevet a terem aligha érdemelné
meg, mert ugyancsak ritkán látott az vendéget.

Mire a vitézlő ur a vendéglátóba ért és ott egy

karszékbe ünnepélyesen elhelyezkedett, az előszoba felől való ajtó is fölnyilt és János csatlós kivont karddal egy fiatal remegő leányt vezetett be.

János csatlós ura elé lépven, kardjával illendően tisztelgett és jelenté:

— Imhol vagyon a leányzó!

Aztán a balszemével odavágott a leányhoz, száját jobbra rántá s kardjával hasonlóképen jobbra mutatott Márton urra, aztán kilépett az előszobába.

A vitézlő főkapitány ur szemlét tartott a leány fölött, biz az nagyon szegényesen volt öltözködve, hanem aztán az az egy pár gyémánt, ami fekete szemekben ragyogott, azok a korallok, melyek ajkain piroslottak, az a tündöklő arany, mely a tömött haj hullámaiban a fejére kötött kendő alól előragyogott, — olyan gazdagsága volt, mit nem egy bársonyos hölgy irigylett volna tőle.

Hanem a vitézlő ur nem sokáig vizsgálhatta a ritka éji látogatót, mert ez azzal kezdte a társalgást, hogy a lábaihoz borult s piczi lilium ujjait összekulcsolva könnyörögve rebegé:

— Oh kedves bácsikám, mentsen meg, védjen meg engem — önhöz menekültem — ne hagyjon elveszni!

Ilyen bevezetés után aztán csak megáll az emberrel a világ. Kaba Márton ur nyitva felejté száját, amint éppen kérdésre nyitotta fel, még a szemei is tágabbra nyitak, egészen megmerevedve bámult a térdeplő lánykára.

Ez csak várta, hogy Márton ur majd megszólal, de miután az egyre szó nélkül bámult rá, egy pár könnyesepp szökött a szemébe s újra megnyitak esdő ajkai.

— Kétségbe vagyok esve — kedves bácsikámban van utolsó reményem!

Márton ur pedig sehogy sem tudta magát beletalálni ebbe a helyzetbe.

— De hát ki vagy, lelkem? — szólt végre fölálva, — nem emlékszem rá, hogy valaha találkoztam volna az ábrázattal.

Pedig ilyen ábrázatot nem feled el az ember olyan könnyen, ezt is hozzá tehetné volna; hanem elég volt Márton urtól annyi is, hogy megszólalt, a hangja nem volt ugyan valami kellemes, de hisz a medve sem tehet róla, hogy nincs csalóghangja. Márton ur pedig a medvénél is medvébb volt, mert már évek óta aluszsa téli álmát barlangjában.

— Én vagyok unoka huga Lilla.

— Unoka hugom? micsoda unoka hugom?

A leány ijedten tekintett rá.

— Istenem — hát nem emlékszik már testvérhugára?

— Aki a muzsikushoz ment férjhez?

— Annak a leánya vagyok.

Márton urunknak csak most jutott eszébe, hogy vendégét talán föl is kellene emelni a padlóról. Utána nyult az egyik kezével, a másik kezével pedig a feje bubját kapargálta körül, t. i. a magáét; bizony nem

tudta, mit szokás ilyen esetben mondani, mondott hát ilyen formát.

— Kelj fel hugom — hát te vagy a — hogy is hívnak — Borbála.

— Lilla a nevem.

— Hát Lilla — nő csak kelj fel — nem vagyok én sem oltár, sem feszület, hogy előttem térdepelj.

Ezzel csak ugyan fölemelte. De e mütét alkalmával nagyon közel jöttek egymáshoz, Lilla azt hitte, hogy nagybátyja megakarja ölelni, szívére borult tehát, átkapta nyakát mind a két karjával és úgy zokogott nagy keservesen.

Márton ur még fiatal korában sem volt soha ilyen kelepceben, annál furcsábban esett az most neki, de csak eltűrte keresztény ájtatos phlegmával.

— Hát izé — mi bajod hugom? Ül le ide mellem — no csak ül le szépen és ne sirj. — Nem vagyok ám én olyan rossz ember, amilyenek látszom... Ül le szépen — így ni — aztán meséld el a históriádat, ki bántott, hogy én hozzá menekültem?

Márton ur maga is csodálkozott magán, hogy hol szedett össze ennyi gyöngédséget így ex tempore.

A kedves lányka már ott ült a nagybácsi mellett s annak biztató szavai, úgy látszott, hogy fölbátorították, mert letörölte könyeit s egész bizalmasan kezdé szerencsétlen sorsát elbeszélni, amiből a jó öreg ur annyit tudott meg, hogy ők Pozsonyban lának, atyja nagyon szigorú ember, őt egy vaskereskedőhöz akarja férjhez adni, de ő azt az embert nem szenvedheti, egyrészt azért, mert nem tudja szeretni, másrészt meg azért, mert hallotta felőle, hogy első feleségével nagyon kegyetlenül bánt. A vaskereskedő t. i. özvegy ember, gazdag ugyan, de goromba csúf ember, porosz származású, rezes orru és tubákos. — Mind olyan dolgok, melyek nem tartoznak a szeretetre méltó tulajdonságok közé.

Kaba Márton ur különösen gyűlölte a poroszoikat, akikkel hat évig elegett bajlódott. Nagyon inye szerinti volt tehát unokahugának az érdemes porosz urtól való idegenkedése, nem is mulasztá el unokahuga elbeszélését egy két szedtevetével kísélni, amiből Lilla azt gyanítá és nem helytelenül, hogy Márton ur az ő pártjára állott és már most egész bátran folytatá, hogy szegény anyja nem mert ellene szólni a szigorú apa és férj tervének, így ő árván egyedül állott a világon. Már az esküvő napját is kitűzték. Hasztalan rimázkodott, hasztalan kérte atyját, hogy ne áldozza fel egész élete boldogságát, az apa hajthatatlan maradt. Kétségbeesésében már a Dunába akart ugrani, midőn az isteni gondviselés egy mentő eszmét sugott meg neki álmában. Hisz van ő neki egy kedves nagy bácsija, aki elzárkózván az egész világtól, legkönnyebben elrejtheti őt, nála nem fogják keresni, azt hiszik majd, hogy kétségbeesésében megölte magát, vagy elbujdosott a nagy világba, hogy hire hamva se legyen. Szülői majd megsiratják; de hiszen van még

több gyermekük is, majd lassankint megvigasztalódnak. Egy csendes hajnalon tehát kilopózkodott a házból, búcsút mondott a szülői hajléknak és egy kedves pénzecskevel utra kelt. Ma azonban a vihar utól érte, azért érkezett meg ilyen későn. Hitte, hogy kedves bácsija e szokatlan időben is kegyelmes lesz iránta, hitte, hogy reményében nem fog csalódní, hogy a jó bácsi védelmébe fogadja a szegény bujdosó leányt, ő pedig hűséges szolgálója és ápolója lesz kedves bácsijának öreg napjaira és igyekezni fog hűségével, szorgalmával szeretetét megnyerni.

A szegény leány az utolsó szavakat már zokogva rebegette el. A jó öreg Márton ur eleinte csak a bajszához kapkodott, pödörgetvén azt jobbrul balrul, de a vége felé már a szemeihez kellett kapkodnia, hogy az odagyült szokatlan nedvességet kitörülgesse.

— Hm, hm szegény leány — dörmögé fölkelve s föl s alá járkálva. — Hanem jól tetted, hogy azt a burkust a faképnél hagytad. Hm—hm!

Az öreg ur nagyon meg volt akadva ezzel az állapottal és egyre hm-getett. Hogy a szerencsétlen leány hozzá menekült, az jól esett neki, hogy már most ezt a szegény teremtet meg is kell védeni, az is világos volt előtte; de hogy már most mit csináljon vele, micsoda helyzetet teremtsen neki itt ebben az elátkozott várkastélyban, hogy kell bánni egy fiatal szerencsétlen leánnyal, akinek ő nagybátyja s egyáltalában miféle újvilág virad föl reá a jövő nappal, azt semmiképen sem tudta elképzelni magának.

Kényelmetlenül, szorongva megmeg állt, majd ismét tovább járkált és egyre vakarta a fejét és egyre pödörte a bajszát.

— Hm, hm! — hát izé — hogy is hívnak csak — Zsuzsánna....

— Lillának hívnak, kedves bácsikám?

— Lilla? micsoda pogány név ez!? lilium virág az vagy mi?

No liliumnak ugyan elég halavány volt a szegény, törődöttnek, kimerültnek is látszott. A lilium tehát mégis annyit használt, hogy az öreg urat kezdte utbaigazítani házi gazdái s rokonai teendői felől és eszébe jutott, hogy valahol fekvő helyet kell rögtönözni a fáradt lánykának. A lefekvés, fáradság gondolata még egyebet is eszébe juttatott, nagyon megörült neki, hogy már most az elején kezdheti a dolgot.

— Hát izé Lilium....

— Lilla, kérem.

— Hát Lilla hugom, éhes vagy? ennél-e valamit?

Ez a legtermészetesebb kezdete minden vendéglátásnak. Jaj de annál bajosabb volt az Márton ur várában, hisz ő náluk nem szokott az enni való kéznél lenni, most pedig már éjjel után két óra is van.

De most már az állat is körülkapargálta:

— Hé izé — János csatlós!

János csatlós tapasztalt legény volt, sokat forgó-

lódott lányok körül annak idejében, talán tudja a módját, hogy kell hozzá fogni az itteni dologhoz.

János csatlós belépett; de Lilla sietett megjegyezni, hogy ő a viláért sem ehetik most, inkább szeretne lefeküdni, mert halálra fáradt, a vihar nagyon megviselte... csak egy kis zugocskát mutassanak neki, ahol meghuzhassa magát, .. ő nagyon kevéssel beéri....

(Folyt. köv.)

Mignon és a hárfás dalai Goethétől.

Dr. Szemák Istvántól.

(Vége.)

Könnyű volna ezt Goethe csaknem minden egyes művére nézve kimutatni s akik a „nagy pogány“ életével behatóbban foglalkoztak, sőt akik azt például csak a nagy Goethe-imádó Lewesnek (magyarra fordítá Szász Károly) leírásából ismerik, bizonyára hódolni fognak Goethére vonatkozó nézetünknek. Ezuttal csak egy példával ohajtottuk azt megvilágítani, hogy Goethe költészete egyik tipikus alakjának, melyet az egész művelt világ ismer s nevéhez bizonyos képzetet köt, mintegy történeti háttérét feltárva s ezáltal azt eszközölve, hogy az ezen alakról alkotott képzetünk annál tisztább s öntudatosabb legyen — egyuttal az arra vonatkozó, ugyancsak az egész művelt világ szellemi tulajdonává vált költemények olvasásánál élvezett gyönyört nem kis mértékben emeljük, fokozzuk.

Goethe „Wilhelm Meisters Lehrjahre“ című gondolatgazdag regényébe, melyen — természetesen nagy megszakításokkal — mintegy 20 évig dolgozott, több ritka szépségű, jelesen dallamosság tekintetében csaknem páratlan költeményt szőtt be, melyek közül néhányat különös csoportba állítva össze, először 1815-ben bocsátott közre. Az e gyűjteményben foglalt dalok közül — különösen hatszoros összefüggésben áll s három a rejtélyes Mignon, három a nem kevésbé titokszerű vén hárfás szájába adatik.

Ki és minő lény ez a Mignon? A név maga oly sajátságosan s szokatlanul hangzik, hogy még aziránt is kétség támadhat, him- avagy nőszemélyt jelöl-e, holott a név, sőt az ahoz kötött képzet általános ismert dolgok, miután az ez alakra vonatkozó költemények legkitünőbbjét, melynek első sora így hangzik: „Kennst du das Land, wo die Citronen blühen,“ az iskolás gyermek is ismeri s meglehetősen tiszta fogalmat alkot magának az alakról, mely az idézett balladában érzelmeinek, bújának s vágyainak oly megragadó, megindító kifejezést ad.

A dalok után, melyek Mignon által énekeltetnek, ítélve egy sajátságos, rejtélyes alaknak tűnik az föl, kit épen ezen titokszerősége s a dalaiban kifejezett fájdalom és sóvárgás valami ismeretlen hon és állapot után oly élesen jellemeznek, hogy képzelőtehetségünket s szívünket varázserővel ragadják meg. Oly dicső, annyi művészettel ecsetelt költői alak ez, hogy a

képzőművészetek versenyezve kísérték meg, annak érzéki képességeink alá eső képet adni; az eredmény azonban, jelesen a festőművészetnél, az eredetitől jóval elmarad.

Mignon mellett a vén hárfás a regény legérdekesebb alakja, ugyanazon titokszerűség leplebe burkolva, mely csak a regény végén fejlik föl s a maró szenvedés s emésztő szenvedély élénk vonásaival színeze.

„E két költői alak,“ mondja Lewes, „a prósai háttérrel a szépség egy idegen világára utalnak s oly hatást gyakorolnak, mint a szívárvány London utcái felett.“

Mily megragadó értelem, mennyi költői szépség nyilatkozik e két alak dalaiban; közöljük a két legszebbiket Szász Károly sikerült fordításában:

Mignon.

Tudod, hol a hon, hol a citrom virúl,
Sötét lomb közt arany narancs pirul,
Kék ég alól szelid szellő sohajt,
Lenn myrtus áll, babér magasra hajt,
Tudod ah! Tudod ah!
Csak oda vágyom, kedves, vigy oda!

Tudod a házat s oszlopesarnokát?
Nagy terme csillog, fénylnek a szobák,
Hol szobrok állnak s rám tekintenek:
Szegény leányka, szőlj, ki sérte meg?
Tudod ah! Tudod ah!
Oltalmazóm, vigy engem, vigy oda!

Tudod a béreztet, felhős ösvényén,
Öszvér a sűrű ködben félve mén;
Barlangiban ős sárkánytanya van;
A bérez omol, az ár rajt elrohan.
Tudod ah! Tudod ah!
Oda visz utunk, apám, vigy oda!

A hárfás.

Ki kenyerét könyekkel még nem sózta,
Ki nem virasztta kinos éjeget,
Az ágya szélén sohajtozva:
Nem ismer, ég hatalmi titeket.

Emberré az életbe ti vivétek be,
A császárnak, bűnnek ti adjátok át.
S ott hagyjátok nyomorba és vétekbe . . .
Mert megboszulja minden bűn magát.

Az első költeményre vonatkozólag ezt mondja Viehoff: „Tisztább, szendébb hangokban talán soha és sehol az egész német költészet terén nem nyilatkozott mélyebb s közvetlenebb érzélem, mint e dalban; minden sora a legolvadékonyabb dalként zeng. Itt érezzük valóban, mi az alak és tartalom közti tökéletes összhang. Az elragadó képek, melyek oly tisztán s élénken érzékeink elé varázsolgatnak, a bájoló zene, mely a teljes hangzatu önhangzók váltakozásában rejlik, az enyhe és folyékony mássalhangzók tulnyomó száma, melyek oly jótékonyan játszanak hallérzékünkkel, a sóvárgás teljesen haladó jambusi rhythmus — mindez ellenállhatlan erővel ragad meg.“

Nem kevésbé egyszerű, de hasonlóan dallamos s érzelemből tuláradozó a másik dal is, melyben mint a többi a vén hárfástól származó dalokban a bosszuló nemesistől marczangolt öntudat kinos vergődésének megható képe tárul elénk. Egy végzetes botlás kísértő réme fordítja azoknak minden sorából halálsápadt arcát felénk, amelynek minőségére nézve azonban e dalok legkisebb felvilágosítást sem nyújtanak.

Igy vagyunk Mignon dalaival is. Mindegyikben találunk egy-két vonást, melyeket — bár költői hatásuk e miatt legkevésbé sem csökken — nem tudunk magunknak teljesen megmagyarázni; vonatkozásokat bizonyos állapotokra, melyek emléke kéjes érzéssel, de egytuttal emésztő fájdalommal tölti el Mignon keblét, de a melyekre nézve az olvasó teljesen tájékozatlan marad.

Önkénytelenül, ösztönszerűleg támad azért bennünk a vágy, e rejtélyesség, titokszerűség fátylát fellebbenteni, annál is inkább, mivel a legtöbb esetben épen az ily helyek izgatják fel leginkább képzeletünket s ragadják meg lelkünket bizonyos megmagyarázhatlan bűbájjal.

Akik Goethe említett regényét olvasták s így Mignon és a vén hárfás élettörténetét ismerik, igazat fognak adni nekünk, hogy a hatás, melyet a két alak dalai reánk gyakorolnak, sokkal megragadóbb, ha a regényben, összefüggésben az eseményekkel és azon helyzetnek, melyben keletkeztek, benyomása alatt, mintha összefüggés nélkül, különállóan olvassuk azokat. Az alakok tisztán kivehető vonásokban, plasztikailag kidomborítva jelennek meg képzeletünkben, a homályosság köde elenyész s minden egyes sor tartalomgazdag s jelentőségteljesnek fog feltűnni.

A történet a regény előadása után röviden a következő:

A hárfás előkelő olasz családból származott; szülei papi pályára szánták s ez okból zárdába adták őt, hol több évet a legsajátságosabb állapotban töltött, „egészen a szent rajongás élvezetének engedte át magát, azon félig szellemi, félig érzéki kedélyállapotnak, mely őt majd a harmadik égbe emelte, majd az aléltóság és sivárság nyomor örvényébe sülyesztette.“ Atyjának halála után gyakran meglátogatta családját s egy elragadó szépségű leánykát tanult ismerni, ki iránt heves szenvedélyre gyuladt s kivel idővel benső viszonyba lépett. Csak később tűnik ki, hogy Sperata kivel titkos viszonyban élt, saját nővére volt. A lángoló érzelmű ifju, isteni és emberi törvényekkel dacolva, a viszony folytatását óhajtja; azonban csakhamar felülkerekednek a vallásos nevelésből nyert benyomások és a társas élet megszokott nézetei s egyszóval lelkében bűnrel, vérfertőzéssel vádolja őt. Ezen kedélyállapotban sikerült őt egy zárdába vinni, hol hosszú kinos vergődések után fásult nyugalomba hanyatlott, de testét lázas idegesség, reszketegség fogta el, amely csak akkor látszott alább hagyni, ha hárfáján játszott. Később, miután nővére gyermekének rejtélyes eltűnése után meghalt, sikerült neki a zárdából megszökni és

Németországba menekülni, hol „Wilhelm Meister“ reá bukkant sőt állandóan saját sorsához kötötte.

Az ezen titkos viszonyból született leánygyermek, nem más mint Mignon, mint a regény kifejlődéséből kitűnik. A rokonok elvitték anyjától a gyermeket és válósos emberek gondozására bízták. A leányka teljes szabadságot élvezett s különös hajlamot tanusított a mászás és a kötél-tánczosok mutatványai iránt; s hogy azokat annál könnyebben utánozhassa, szokása volt a a fugyervekkel ruhát cserélni. Gyakran igen messze elvetődött, olykor el is tévedt, de mindannyiszor visszajött. Hazatértében szokása volt egy mezei lak előcsarnokának oszlopai alatt megpihenni s ha megpihent, a pompás teremben futkosni és márványszobrokat megbámulni. Egyszer azonban nem tért vissza; nevelői azt hitték, hogy mászás közben a hegyekben ragadtak el s eskü által hallgatásra bírták, hogy hazáját s kilétét soha sem fogja elárulni. A vándorcsapattal az Alpokon át Németországba jött, ahol aztán kinzóitól ugyancsak „Wilhelm Meister“ által megszabadított.

Mennyivel tisztább fényben tűnnek elénk ezen egyszerű történet világánál Mignon és a hárfás alakjai, mily nagy mértékben fokozódik ezáltal irántok táplált érdekeltségünk és rokonszenvünk, mily világosak lesznek panaszos dalaik egyes vonatkozásokat tartalmazó s ezokból minden értelmezés nélkül nem kis mértékben homályos helyei!

A rejtélyesség leple lehull, könnyen érthető, mert erősen motiválttá leszen a szegény gyermek titokteljes hallgatagsága, az emésztő honvágy s gyötrő fájdalom, melyeknek oly megható hangokban ad kifejezést, a multnak emlékei, melyek oly mélyen bevésve élnek lelkében, de melyeket feltárni, szabadítójának felfedezni esküje tiltja, az a szép ország a narancsok hazája, a regényes mezei lak, magas márványoszlopai, ragyogó termei és szobraival, az idegen országba vezető meredek ut, hol a sárkányok ősi fajzata lakozik — mindez tisztán, erős vonásokban képzeletünk elé rajzolódik s a költemény átlátszóságával a dús színezetű festmény páratlan tervezése s a kivitel felett érzett elragadtatásunk is nőttön nő.

Egy más költeményben, mely a regény 5-ik könyvének végén olvasható s melyet Mignon mély érzélemmel szokott volt elszavalni, egyenes vonatkozást is találunk a kötél-tánczosok által kierőszakolt esküre. Abban ugyanis ezt mondja Mignon:

„Allein ein Schwur drückt mir die Lippen zu,
Und nur ein Gott vermag sie aufzuschliessen.“ A történeti háttért ismerve, e hely is világos, könnyen érthetővé lesz az olvasó előtt.

Ha az előadottakon kívül kellőleg méltányoljuk még azon körülményt, hogy Mignon dala nagy valószínűséggel Goethenek olasz útja előtti időben keletkezett, a midőn t. i. magát a költőt is leküzdhetlen vágy fogta el, a szép olasz földet láthatni, amely végre valószínű betegséggé fokozódott annyira, hogy mitsem ol-

vashatott, mi őt Italiára emlékezteté a nélkül, hogy könyekre ne fakadt volna, — a hatás melyet az egyszerű költemény reánk gyakorol, még megkapóbb, megragadóbb lesz.

Mignon fájalmában és sóvárgásában egyuttal a költő kedélyállapotát fogjuk visszatükrözve látni.

Ugyanily fokozott élvezetet fognak nyújtani az előzmények ismerete után, a hárfás pessimistikus, világ-fájdalomról tanuskodó dalai is.

Talán sokat is mondtunk e látszólag oly igénytelen tárgyról. Azonban tekintetbe véve a czélt, melynek ezáltal hasznos szolgálatot véltünk tehetni, ezen erkölcsi szempontból legalább bizonyára nem gáncsolható eljárásunk indokolttá s megbocsáthatóvá leszen. Goethe művei, jelesen a lyraiak, nemcsak hogy az uj-kori költészetnek fénypontját képezik, de miveltség-történeti szempontból is roppant horderejűek. Mi sem szükségesebb ennél fogva, minthogy azok megértése és élvezetéhez a helyes utat válaszszuk s kellő eszközöket használjunk. Ezeket pedig épen Mignon és a hárfás dalaira alkalmazott eljárás szolgálhatja.

Tamás regénye.

— Beszély. —

G. Büttner Juliától.

(Vége.)

Tamás irt is; odakünn szépen megczimezte Klárit kisasszonynak, szobaleányi minőségben amaz előkelő háznál; benn pedig megírta, hogy hát szerelme iránta oly nagy, hogy házasságra tökélté el magát s ha tehát neki is tetszik, úgy mint Tamásnak, akkor jöjjön le mindenestől a vaspályán előbb az ő szülővárosába, honnan aztán majd Tamás is vele megy Egerbe.

A kedvére való válasz azután nemsokára megérkezett s mint várni lehetett afféle módos szobaleánytól, szép tartózkodással, de még is „üdvös“ szerelemmel tudatva Tamással, hogy nem kap kosarat; és Klárit Tamás nagy nyugtalansággal várta a kitűzött napon az indóháznál. De Klári nem jött, hanem ahelyett egy csinos barna leány járt kelt ott, midőn már a vonat elrobogott s nagy tétovával kérdezősködött a vasuti szolgától Tamás szülei után.

Tamás már épen távozni akart, mikor a vasuti szolga odaszólitotta s felkérte őt, vezetné el a leányt, mert az épen hozzájuk akar.

Tamás azt hitte, hogy Klárinak valami baja történt s csak a másik vonattal jön majd s mert addig ő ugysem várt volna ott, úgy hát azt vélte, hogy el is vezetheti épen azt a leányt.

El is indultak s egy ideig nagy szemérmesen hallgatva ment mellette a leány, de végre is megszólítja az oldalán nagy búsan ballagó Tamást s nagy akadozva kérdezett tőle egyetmást, míg végre aztán azt is megkérdezte, hogy mikor gondolta magát arra, hogy őt nőül vegye, hisz alig látta néhányszor s akkor sem figyelt reá.

Tamás erre már felkapta a fejét s nagy ijedten

nézett a leányra, hogy már miféle beszél az össze? S azután még jobban elámult, mikor a leány tovább faggatta azzal, hogy mikép esett annak a sora, hogy Tamás oly apróra ismerte az ő szüleit és származását.

Erre aztán nagy vita támadt közöttük, mert Tamás hevesen tagadta s a leány pedig erősen állította, hogy ő Lakatos Klári Egerből, végre sirva mutatta keresztlevelét, szolgálati bizonyítványait s mindenütt ott volt nyilván megírva neve, származása és Tamás levele is vele volt, mindmegannyi bizonyosággal, hogy a valósággal Lakatos Klári áll Tamás előtt, de amit Tamás még mindamellet sem tudott a leánynak elhinni. De miként is? hisz ő már csak ismerte Klárit, hisz majd nem egy évig szerették egymást. Annak szöke haja volt s olyan hívogató kerek szeme és piros arca.

A leány csak hallgatta, amint így leírta előtte azt a másikat, majd meg apróra, tőről, fokra, kikérte, hogyan és mikor találkozott véle s Tamás el is mondott mindent, elejétől végig. Mit mondott, hogyan nevetett, mikép tekintett reá, még a kis gyűrűt is megmutatta, a mit neki adott.

Azalatt nagyon elgondolkodott a leány s mikor végül a gyűrűt is meglátta, akkor aztán megfelelt a felfohászoló Tamásnak. Elmondta neki, hogy bizony most már világos előtte, hogy az a másik Klári senki más nem volt, mint az ő nagyságos kisasszonya. Az szokta volt egy időben tőle elkölesönözni ruháit — tréfából — mint neki mondta.

Tamás nagyon elbusulta magát ezen a felfedezésen. George Sand azt a tanácsot adta volna neki, hogy próbálja meg a fogadott hűséget a nagyságos kisasszonytól is követelni, de Tamás nem olvasta Georg Sandot, de még a Rocamból híres tetteiről szóló száz kötetet sem olvasta s így nem tudhatta az ilyen regényes helyzetet illőleg lebonyolítani, azért szomorú gondok között ballagott odébb az oldalán sirva haladó leány mellett.

Mikor a városhoz közel értek, Tamás azzal fordult a leányhoz, hogy hát most, hogy is menjen ő be a városba ezzel a szegényvel, ami vele történt? és mit tegyen ő most hát, mikor mindenki tud már az ő házasságáról?

A leány tudott erre vigaszt. Hogy majd kimentí ő Tamást azzal, hogy itt elbucuzik tőle, mert hát Tamás úgy sem őt akarta, így hát neki nincs is semmi keresete náluk. Így nem fog Tamásnak az esetéről tudni senki semmit, de csak őt az a nagy szegény ne érte volna, hogy már megírta ő is a szüleinek eljövételüket és mit fognak most róla mondani otthon, hogy abból most már semmi sem lett?

Tamás nagyot gondolkodott erre, aztán nagyot fohászolt s megfogta a leány kezét. De hogy is nem lehet — bizonygatta — hiszen minden úgy van, amint volt, ha ő Lakatos Klári, akkor feleségül veszi is őt, mert hát Lakatos Klárinak ígérte a házasságot és nem annak, aki olyan nagy bolondot csinált belőle akár a város tornya. Azért hát csak ne is vonakodjék, hanem maradjon meg előbbi szándéka mellett ő is, mint ahogy Tamás is megmarad, hisz majd csak megszeretik egymást isten segítségével.

Fanny dalaiból. *)

Álmodtam napkelet virányiról,
Hol üdőbb lég van és zöldebb liget;
Néztem az erdő árnyas sátorát
S ott láttalak pihenni tégedet.
Szemed lehunyva, ajkad nevetett,
Mint rózsabimbó félig nyilva csak
S szived fölött fehér kis kezeid!
Oly szép valál, hogy megcsókoltalak.

S ébredtél. Bámuló tekinteted
Mint egy félénk galamb szállt tétova.
Ily sötét lomb még nem borult reád
S ily fényes tájat nem láttál soha.
Igy nem zeng, melyet ismersz, a madár
S a föld ilyen virágot nem terem!
Hol vagy? Rám néztél s csalódásodat
Megérttetted s felejtéd keblemen.

A kúzó repkény tehozzád simult,
A hízlgő viszhang is fölriadt,
A csermely habja képed ringatá
S a tolvaj szellő leste szavadat;
A nefelejes azt várta, hogy letéped,
Igy hervadása boldogság leszen;
De téged mindez el nem kábitott:
Te engem választottál kedvesem.

S miket reánk a rózsá hullatott,
Fölszedtük a széttört leveleket,
Selyemnél lágyabb párnát készítünk
A cserje közt, te nekem s én neked.
S fölénk az égből jöttek angyalok
És betakartak fényes szárnyaik;
Hogy ne suhogjon sehol semmi nesz,
Mig két gyermek egymásról álmodik!

Rudnyánszky Gyula.

A messzeszóló.

Wühl Jákótol.

(Vége.)

Dr. Re is F ü l ö p, a híres természetbuvár, (majna-melletti frankfurti születésű) már 1860-ban szerkesztett egy messzeszólót, melynek ugyanaz volt a rendeltetése, mint a skót származású, jelenleg Bostonban lakó A. Graham Bell találmányának, melylyel a legutóbbi kísérletek megtették. — Re is F ü l ö p műszere nem talált pártolásra, mert tökéletlen volt és nem felelt meg a várakozásnak.

A Reis-féle messzeszólónak különben csak zenehangok voltak továbbadhatók és pedig electro — galvanicus uton; míg a Graham Bell-féle műszer már az emberi hangokat közvetíti egyik helyről a másikra.

Graham Bell a bostoni egyetemen mint tanár működik, hol a „hang fiziologiájáról“ tart előadásokat. Csak öt éve annak, hogy a messzeszólásra figyelmet fordított. Három évvel ezelőtt már kísérleteket tett a messzeszólóval Boston és Cambridge között és miu-

*) E esinos költemény a fiatal költő nem rég megjelent cyklusából kimaradt.

tán a 3 kilométer hosszú vonalon a kísérlet megnyugtató eredménnyel végződött, 2 évvel ezelőtt szabadalomért folyamodott.

1876 évi okt. hó 9-én a messzeszólo használhatósága tanuk előtt is bemutattott ugyancsak a fennebb megnevezett két hely között és a Cambridge-ben mondott szavakat Bostonban a legérthetőbben lehetett hallani.

Később ismételve tett kísérleteket Graham Bell, — és pedig a 20 klm hosszú boston-new-talemi vonalon felállított vezetéken. — Az 1877 évi január hó 21-én tett kísérlet már kiderítette, hogy a messzeszólo segélyével az emberi hangot minden sajátjaival érthetően lehet továbbítani.

Egy nő elénekelt ez alkalommal a „Die letzte Rose“ ismeretes német dalt és a dalnak minden egyes hangja tisztán volt hallható. Egy angol e kísérletről annak idején oda nyilatkozott, hogy a hangok „azon benyomást tettek, mintha a hallgató a hangversenyterem valamely zugában állana, az énekesnőtől mintegy száz lépésnyi távolságnyra.“ . . .

A legnagyobb távolság, amit Bell tanár eddig, a tett kísérleteknél használt, 230 km. volt: Boston és North-Courtway (New-Hampshire) között.

A legelső hírlapi sürgöny, mely a messzeszólo útján jutott rendeltetése helyére, a Bostonban „Globe“ cím alatt megjelenő hírlap szerkesztőségéhez volt intézve. — Bell tanár ugyanis Salemben, 1877 évi febr. 12-én felolvasást tartott a messzeszóloról és e felolvasás eredménye a messzeszólo útján adatott a „Globe“-nak hírül.

A műszer szerkezete bámulatosan egyszerű.

Egy patkóalakú erős mágnes két sarka jól szigetelő távirda sodronyokkal van körülsodorva. A két mágnessark homloklapja előtt egy vékony vaslemez van alkalmazva, ez előtt pedig egy közönséges beszélő csőnek a nyílása, mely a hangot összegyűjti és a vaslemezre vezeti. A készülék ezen részei egy faszekrénybe vannak zárva.

Ha a vas vagy acél, delejsarkok közelében mozog, villanyáram idéztetik elő a sarkokra csavart sodronyokban és ez áram mindaddig tart, míg a vaslemez mozog — a mágnes közelében. — E tény általában ismeretes azok előtt, kik a reáltudományokban jártasak.

Ha már most a beszélő csőbe ható hangok, illetve hanghullámok a műszer vékony vaslemezét rezgésbe hozzák, a rezgés a sodronyokban villanyáramot idéz elő.

E műszer segélyével tehát a kiinduló állomáson kimondott szó, a fennebb vázolt okoknál fogva, a közönséges távirda-vezetéken tetszés szerinti távolságra elvezethető és az átvevő helyen egy hasonló műszer segélyével a hanghullámok a fülig hatnak.

Ez a messzeszólo rövid leírása.

Láthatjuk ebből, hogy az egész dolog végtelenül egyszerű és hogy semmi csoda nem rejlik benne.

A messzeszóloval bizonyos Gray (Chicagóból) is foglalkozott és habár a Gray-féle műszer szerkezete sokban hasonlít a Bell-éhez, egészben véve mégsem

felel meg a célnak, — A Gray-féle messzeszóloval különben szintén tettek kísérleteket; nevezetesen 1877 évi febr. 27-én és márcz. 6-án. Az első kísérlet Chicago és Milwaukee között, egy 137 klm. hosszú távirda-vezetéken tétetett; a második Chicago és Detroit (Michigan állam) között, tehát egy 457 klm. hosszú vonalon, még pedig a legszebb eredménnyel.

A messzeszólas titkát különben már 1838-ban ismerték.

Egy amerikai tudós, névszerint Page, aki kísérletei és kutatásai közepette észrevette, hogy a vasrud megdelejesítése és delejességének hirtelen elvétele által bizonyos hangtünetet idéz elő. Page e tünetet galvanicus zenének nevezte el és e titok sokban könnyítette meg Reis Fülöp kutatásait és kísérleteit.

Ma már nem egy helyen alkalmazzák a messzeszólot.

Németországban már is működnek messzeszólo hivatalok, melyek számára a szolgálati utasítás 1877 év vége felé lett kiadva és mint halljuk, ily állomásokat több helyen szándékoznak felállítani.

A h á z.

— Levél S.... M...-nak. —

(Vége.)

Ne dobja el, kérem, ezen ominosus szóval levelemet; valóban kétségbe kellene esnem, ha tudnám, hogy megvonja levelemtől azon drága elégtételt, hogy szemeivel gondosan keresztül fusson rajta.

De tulmegyünk a gazdaságon. Ott van az erkölcsi élet első tényezője: a család. Annak a tüzhely képezi központját, azon tüzhely, mely csak a ház igazi fölfogása által válik azzá. A férj, a nő, a gyermekek s azok, akik a család életéhez kevésbbé vagy jobban kapcsolódnak, ezek képezik a családot. Ne feledje ki ezek mellől a ház butorzatát, felszerelését és egyéb jószágait. Nézzen körül vagy gondolkodjék asszonyom s jusson eszébe, hogy a családnak élete a legnemesebb élet. — És ha szól a családról, annak gazdaságáról vagy jelleméről, nem-e hozzá gondolja a házat is, ama házat, mely a család élete által lesz azzá s amelyről azt mondja az angol: my house is my castle. — Az én házam: váram. — Vagy nem e röpi ki számtalanszor annyiszor epedve nézett ajkain e mondás: „jó házból való; nagy házat visznek.“ Mi értelme volna ennek más, hanem azon család erkölcsi és gazdasági jellege, amelyről éppen beszélünk.

A ház fogalma, óriási fogalom. Ebből indul ki az ember, ez adja meg neki az eredeti értéket

s ez képezi vágyát annak, aki családjából, — honnan származott, — már kinőtt s maga ura akar lenni. De nem lesz soha, hacsak az általa alapított család és ház által nem. — Asszonyom; itt a ház alatt éppen nem épületet gondolok. — Stein, a sokat emlegetett tudós férfiú mondja, hogy aki életének súlypontját nem tudja saját házában fölhalmozni, az általában nélkülözi azt. — Stein kicsiny művét ön is kétségkívül ismeri. A nehézkes és gyarló fordítás miatt, — hiszem — nem dobta el olvasatlanul. A nagybecsü értekezés címe: „A nő a nemzetgazdaság terén.“

De megint csak visszatérek a család gazdaságára. Hiszem, hogy ön, asszonyom, észrevette, miszerint gondolataim központját az képezi.

Kétségkívül hallott ön a háztartásról már sokszor, sőt meg is tisztelte ezen szót azzal, hogy számtalanszor kimondotta. — Attól tartok, hogy ön mindjárt azon, számtalanok által elkövetett hibába esik, hogy engem is javíthatlan unalmas embernek gondol és nevez. Dorgáljon meg, kérem e gyanúért az ön neme nevében és én örülni fogok. Ám a főzés mestersége, a házirend megteremtése, a tisztaság föntartása, az aprólékos kiadások kezelése, a cselédség fölött való felügyelet s az ezer egyébnemü tevékenység, nekem, ki magamat a durva nem közé számítom, nem feladat, nem is érték ahhoz; de tudom, hogy e tennivalók a belső háztartás körét képezik s tudom, hogy e körben a természetszerű uralkodó: a nő. — Itt nyílik meg az ő gazdasági birodalma s lesz a nőből házi nő, kit a tudomány és az élet örömmel szemlél, midőn ügyes kezével a világ haladásán és az élet kelemesbbé tételén, elrejtve bár, de mindig figyelemmel kísérve munkálkodik. Látja asszonyom, a természet a gazdasági munkát megosztotta közöttünk. Ne higye, hogy önöknek a könnyebb rész jutott. — A mi nemünk fáradozik, keres, az önök neme föntartja azt, ami föntartható s takarékosan, vigyázva fogyasztja azt, ami fogyasztani való. — Bizony, higye meg, nem megy az egyre a férj előtt, ha felesége a háztartás körül pazarul kiméletlenül költenek. — Az a mindennapi alkudozás, melylyel önök a zsarnokoskodó vaj- vagy tejárusok ellenében föllépnek, az ön szeretetükre mutat; azon szeretetre, melylyel férjük és családjuk iránt viseltetnek. — Ismertem egy családot, melynek feje roppant szer-

zési képességgel birt; a nő azonban nem törődött a háztartással. A gyermekek tudtak ugyan francziául beszélni és izlésesen öltözködni, hanem a férj, az tönkrement. Természetesen ezzel együtt a család is. — Ami ezután jött, az nagyon szomorú. A férj meghidegült a család iránt, bár neje még mindig bájoló volt s eldobta megától a munka gondjait, élt magának, kerülte azon kört, mely az ő nemes egyéniségét úgy meggyalázta. — A tragodia még nem kész asszonyom, félve lesem az utolsó felvonást s óhajtom, hogy bár soha se következék be.

A nő felelős a háztartásért s jaj neki, ha nem teljesíti becsülettel azokat a kötelességeket, melyeket a természet rótt reá a gazdálkodás megosztásában. Jusson eszetekbe, hogy minden krajczárral, melyet könnyelműen elvesztegettek, férjetelek szeretetének egy parányát is elvesztettétek.

Most állítson föl, asszonyom, egy ellenző, egy boldog képet. Gondoljon, — önnek ez könnyű, — egy derék, munkás férjet, egy gondos háziasszonyt, kinek figyelme mint áldás lebeg a legapróbb tárgy fölött is. Gondolja e nőt a felelősség érzetétől áthatva; gondolja, amint kis kezével a tisztaság és rend, a takarékoság és figyelmes költenek nemes erényeinek gyakorlásában fáradozik: gondolja — ezt gondolnia kell, — hogy a férj megérti az asszonyt s kétszeres erővel dolgozik övéért; azután hogy miként gyarapodik a vagygon, vele a halhatatlan szeretet, az erény, a tisztet, a becsület s azon nimbus, mely a családot körülveszi. És ha mindezt meggondolta, ne bosszankodjék reám, hogy levelem ily kiméletlen hosszúra nyult. Higye el, magam sem vettem észre. Pedig már éjfél van.

Engedje meg, hogy a háztartásból két vagy több érdekes mozzanatot máskor vegyek elő s hogy azt tisztességes ruhában önnek bemutathassam.

Még írni szeretnék; de én önt nagyrabecsülöm asszonyom! Félbeszakitom.

Most pedig engedje meg, hogy álmra hajtssam fejemet s csak az imént rajzolni kezdett boldog képet kiegészítsem álmaimban. Tudom, hogy egyáltalán erről álmodom, — bár az nincs hatalmamban, önt fogom a boldogság eme keretébe álmódni. Oh bár a valóság megszügyenitene.

— Jó éjt kívánok önnek asszonyom!

Dr. Kenedi Géza.

A komédiás halála.

— Rajz. —

Szép májusi reggel volt, midőn a kis város utczáin egy furcsa alak alkotmány döcögött végig. Az emeletes szekérforma szédületes magaslatán különös teremtek foglaltak helyet. Sápadt arcú férfiak, széles vállakkal kifestett arcú nők s egy Rubens angyalkáira emlékeztető üde arcú szőke kis lány.

A kíváncsi közönség hevesen vitatkozott, hogy kik lehetnek e jövevények?! Ugy látszik, a legalapabb megjegyzést az obsitos katona tette, ki virginiaszivarja végét meg-megnyomogatva, nem késett kijelenteni, hogy ezek nem mások, mint komédiások, kikkel Taliánországban lépten-nyomon találkozni.

A városka egyik szélső pontján, az új vásártéren állították föl a cirkust, — ha ugyan szabad e kifejezéssel élnünk — s a verkli keserves danája naphosszant zokogott a kezdetleges sátor előtt. A ponyván rajzolatok is voltak, nem valami művészi ecset készítményei; de azért, kitünő hatásra számították. Ott lehetett látni a római gladiátor vad erélyű arcát, amint caesarja előtt lassu léptekkel, sötéten elhaladt; s akik latinul tudtak, bizonyára oda köpték az „ave Caesar morituri te salutant“-t. Blondin is ott terjengette karjait a zuhogó Niagara felett s bár a vizesés inkább hasonlított valami kopott meszeletlen falhoz, a népség tisztelettel és borzalommal szemlélte a világhírű kötél-tánczos bravour menetét. Élő emberi alak gyanánt maga a direktor ur mutatkozott, ki recsegő bassusával tudatta, hogy a világhírű alpesi erőművész társaság majmaival, apró lovával, bohócaival, erőművészeivel s változatos programmal megérkezett.

Ily előadások mindig „esemény“-ek a kisváros egyhangú krónikájában s azért nem lehet csudálkozni, hogy a közönség teljes számban jelentkezett. Előre is elmondhatjuk, hogy az igények ki lőnek elégitve s mint egy Budapesten járt kereskedőségéd megjegyezte: a mutatványok nagyszerűen sikerültek. Az alapos és az ily dolgokban nagy jártasságot tanúsító kritika rövid idő alatt szájról szájra járt.

Különös tetszésben részesült az igazgató ur szőke angyalarcú kis leánya, ki piczi lován, majd ülve, majd térden állva, majd lábujj-hegyre ugorva képzelhetetlen grátiával ugratta keresztül a vérvörös abroncsokat. A majom arcfintorgatását, bohóckodását csak maga a direktor ur multa felül, ki a gyermekesereget valóságos kaczagó betegségbe ejtette, sőt többet mondunk: a helybeli öreg postamester, ki modorosságig vitte a komolyságot, most alig birt magával s végre is pukkadozva, vérvörös nekidagadt képpel ő is belekontrázott az általános jó kedvbe, mely ténye — valljuk meg őszintén — tekintélyének némi csorbulásával járt. Az athleta természetű ember grotesk mozdulatai, humoros arczjátéka s természetes jó kedve átragadt társaira is, kik egymást akarták felülhaladni bohóságban, jó kedvben.

Legvégső mutatványul a „légu grás“ volt kitzúve. Idegfeszítő, borzalmas látvány. Az erőművész föláll egy

gépezetre, mely erős aczélrugók segélyével nyolcz öl-magasra dobja föl, hol egy trapézt megragadva, azon különböző gyakorlatokat rögtönöz. Ezt a mutatványt a mai civilizált társadalomban csak a bikaviadalok s az ágyuból kilőtt emberek mulják felül borzalmas hatásra nézve, — nem számítván természetesen amaz öldöklő háborukat, melyeket egyik másik keresztény fejedelem népei mulattatására koronkint rendezni szokott.

A humanismus (persze csak úgy alattomban) itt is tiltakozott a „légu grás“ ellen. A szükséges előkészületek megtörténtek, a hölgyek borzadálylyal tartották szemeik elé finom kendőiket, ugy azonban, hogy mindent láthattak; mialatt a férfiak elfojtott lélekzettel merően szegezték szemeiket az illető pontra. Maga a társaság, mely majmokon és kis lovon kívül kilencz tagból állott, szorongva várta a félelmes ugrást.

— „Egy, kettő, három!“ S a gépezet süvöltő zajjal löki föl az igazgatót s néhány másod percz mulva már ott fekszik a földön vértől elboritva, sebes lélekzettel, erősen hörögve. A látvány megindító volt, mindenesetre több, mintsem a közönség elviselhetette volna. Borzadálylyal eltelve tolongottak ki egymásután a tragikum színhelyéről s közbe-közbe éles megjegyzések hangzottak a hatóság ellen, mely e barbárságot megengedte s mely ily kemény próbára teszi az idegeket, sat.

Az előadás természetesen félbemaradt s a halállal küzdő embert társai megragadták s közös szobájukba vitték. Mikor másnap meglátogattam e szegény népséget, igen nagy felindulással látszottak küzködni. A kis leány arany hajával egészen befődte atyja napbarnította, kemény arcát s könyei záporként ömlöttek. A komédiások egyike erősítő italokért járt a városban, a többiek szerföltött bús arcczal, lassan, zaj nélkül járkáltak a szomorú szobában. Maga a majom, mintha csak ember lett volna, csudálatos módon igyekezett komikus arczára bánatot erőltetni. Ott ült két első lábát álla alá téve, mint egy érző lény s tragikomikus vonásai nem hatottak visszataszítólag az általános meghatottság közepett.

A kis pony meg-megrázta borzas fejét, azután gazdája kezét nyalogatta meleg nyelvvel.

Hogy hogy nem, a helybeli orvos is megérkezett. Komolyan méltóságosan s az összetört óriásnak 2 órát engedettesiralomvölgyben. A beteg közbe-közbe nagyokat hörögött s fátyolozott szemei mély bánattal nyugodtak kis leányán, ki csak zokogni tudott. A többiek vigasztaló szokat morogtak, de az ő komédiás lelkük is megvolt rendülve.

A doktornak igaza volt (ily földönfutókat nem szükséges hazugságokkal áztatni) s az igazgatót harmadnap még derültebb májusi reggelen, mint midőn megérkeztek, — kísérték végső nyughelyére.

S a közönség kiválóbb tagjai, bár megvetésüket most sem fojthatták el e csepürágó had iránt, annyit hallgatólag kénytelenek voltak beismerni, hogy őszintébb könyök ritkán hullottak még koporsóra, mint e rám nézve legalább örökre emlékezetes derült tavaszi napon.

Ember Károly.

EGY HÉT TÖRTÉNETE.

Irja W . . . y Géza.

Feuillet Octav valahol megírta, hogy az a legboldogabb ember, kinek ninesen története; mi viszont akkor éreznök magunkat boldogtalanoknak, ha nem volna történetünk. Hiába az izlések eltérők. De gustibus non est disputandum, azaz — egy kék szemüveges hölgy fordítása szerint: A Gusztikkal nines mit disputálni! Ad vocem izlés! Ma a hölgydivatok dolgában újra a renaissance korszakát éljük. Ez határozottan visszaesés! Különben a világ úgy halad; egy lépést előre, kettőt hátra! Hölgyeink eddig minden divatváltozásért — az exotikus tuniquest és uszályt (!) — amely pedig későbbi keletű — is ide számítva — Eugéniet, a mostani francia exesászárnét okolták; ezt most nem tehetik, — és Respublica kisasszony classicus toilettejét sem utánozzák, mert jakobinus sapkát még egyetlen, corzon sétáló hölgy kezes fején sem láttunk — de azért mégis egymást éri a sok divat. Most mint említök — a renaissance divat járja. Alkalmunk volt egy legújabb minta szerint készült robeot láthatni, melyen a plissetket pávatóllak foszlányos vitorlájának aranyos bronzesint játszó tömött pelyhei pótolák. Képzeljünk mi most egy ily ruhához még egy husszúfarku paradicsommadarat, rezgőkül himbálózva egy pár brazilliai kolibrít és előttünk áll egy oly tollazatu szárnyatlan madárka, akit talán meg boldogult gróf Lázár Kálmán híres ornithológosunk sem lett volna képes classificálni!

No de ne folytassuk továbbra is a leleplezéseket, mint azt Cavour utódja, a napokban elhunyt jó öreg, La Marmora tábornok más foglalkozás hiányában végéig tevé, ki azonban ennek dacára is a most tüdőlobban megbetegült Victor Emanuel, az il re galantuomo — által „jó polgárnak“ neveztetett; mi minthogy keleti nép vagyunk, a fátyolozottságot — de nem az énekesnök hangjában is — szeretjük és így a „ködfátyolképeket“ is. Meg is néztük mindanyiszor a szinpadunkon föllépett Kastiani Ede e nembeli mutatványait.

Azonban bizonyos, gyakran megfoghatatlan állatkák és egyéb oly fajta mysteriumok nagyításait szívesen elengedtük volna neki. Annál inkább gyönyörködtünk a Valican műremekeinek és „Kosuth“-unk képének hű letüköződésében. Egyik elsőrendű szállodánkban Francesco Annato 10 személyből és 6 tudós ebből álló acrobata társasága debuttirozott. Az itt látottak is megérték a belépti díjat. De méginkább azon hangverseny, melyet Timanoff Vera és Seydel Teréz orosz kis-

asszonyok jan. 5-én a színházban adtak. Timanoff kisasszony a többi közt a „Barcarolet“ zongorán pompásan és Seydel kisasszony egy „bölcsödalt“ és a „Tarantellat“ a hegedűn magas technicával; és kiváncsiak uraim és hölgyeim, hogy e két művésznőnek mennyit jövedelmezett e hangversenyök! Megsugom: Egyetlen kopeket sem! Bizony az ilyen genreű muszkatüntetés, egy cseppet sem válik dicséretünkre; no de helyreütötte e kudarcot testvérvárosunk Nagyvárad, hol — mint az ottani lapok írják — a kisasszonyok szép számu műértő közönség előtt mutathaták be művészetöket!

Ugyancsak vasárnap nyitattott meg ünneplésesen a helybeli koresolyázási egyet vasutmögötti jégpályája is. Oh az a vasut melletti jégpálya! Ez az életben a legsikosabb pálya! Ha még csak a lábak siklanának el rajta! De sokszor a szív is elsiklik rajta és véresre horzsolja magát! Én eddig azt hittem, hogy csak a ligetnek és a gyöngyöző vizeknek vannak nymphái; most el kell ismernem, hogy a keményre fagyott jégsikok is dísecszenek ilyenekkel; igaz ugyan, hogy a szánok itt végtelen szomorú szerepet játszanak, a mennyiben perezárulásra kárhoztatvák és nem is sipolhatnak! Valóban a költők által a pillangókhöz hasonlított különben is szép hölgyek a koresolyaszárnyain lebegve százszorta elragadóbbak és sokszor minden tekintetben utólérhetlenek! Aztán a jegen jellemőknek számos plastikai illustratióit adhatják! A jégre ök vonzanak minket, így legalább minket nem érhet a szemrehányás! Szívesen is ellátogatunk a jégpályára, hogy arezuk kipirult rózsáiban gyönyörködhessünk! Bár erre minél többször volna még alkalmunk!

Azonban attól tartunk, hogy e kívánságunk nem teljesül. Bár nem osztjuk egyik helybeli lap jég-sport tudósítójának azon véleményét, — melyszerint a jégpályát mandula metszetű szép szemek forró tekintetétől félti, hanem egész prózaiasan vesszük a dolgot. Igaz! A levegő megennyhült és a jégpálya aligha nem újra vízzé nem válik. És bár ezt jég-sportkedvelőink és kenyértermelőink nem a legjobb szemmel néznék is — mégis meg volna az a jó oldala, hogy a hazájokért véröket ontó és csak vékony leplekbe öltözött szegény, szegény török testvéreink nem volnának csak éppen arra utalva, hogy — hazaszeretetőik lángjánál melegedjenek, hanem egy kissé az isten napjának verőfényén is sütkérezhetnének.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ.

(K.) A hét nevezetesebb előadásai között méltán érdemel említést a január 2-ki Feuillet Octav „Egy szegény ifju története“ című darabjával.

Temesváry a czimszerepben, a saját hibáján kívül elszegényedett, nemesen büszke aristocrata ifjut

élethűen ábrázolta s több helyütt jelentékenyen közreműködött a hatás emeléséhez, amelynek előidézésében a darab, élénk bonnyodalmainál és ügyes jelenetezésénél fogva éppen nem szegény.

Toldinál egy kis szerep-nemtudást tapasztaltunk, olyanfélé, amit nem birt szokott ügyességével kellőleg elpalástolni, bár általában jól forgolódott.

Temesvárynéra nézve csak újból és örömmel constatálhatjuk, hogy rohamos haladást tanusít és mindig előnyösebben tünteti fel képességét. Őszinte örömeinkre szolgált Margitjában ezuttal is tapasztalni, hogy már a társalgási szerepkörben is jóval felüláll a közészerűsége, bár határozott meggyőződésünk, hogy inkább a hősnői szakmában fogja aratni hovatovább babérait.

Foltényiné az ismert kedves és kedélyes mama volt most is. Deák Kata és Gyöngyösi Etel szintén csinosan alakítottak. A színlapon jelzett szereposztás reájuk nézve változást szenvedett és pedig egyéniségükhez és szerepkörükhez mérten igen helyesen, amennyiben a nevelőnő szerepe inkább Gyöngyösi Etelnek, a fiatal özvegy pedig Deák Katának való; de jó volna az ilyesmit annak idejében tudatni legalább azokkal a kritikuskokkal, akik nem figyelnek kellőleg az előadásra s csak amugy betéve kritizálnak.

Vezéri az öreg Laroque kis szerepében nagyon szépen megállta helyét s különösen a nehéz haloklasi jelenetet gyönyörű plasticitással adta.

Györre, ki új tagja társulatunknak, ez alkalommal még nem reflectálunk; — a lámpaláz multával azonban nem mulasztjuk el érdeme szerint méltányolni.

Január 3-án Kastiani Ede tanár mutatta **Ködfátyolképeit** háromszoros agioscopon, Drumont fénynyel világítva. A mutatványok valóban csinosak, sok helyütt igazán meglepő szépségűek voltak, úgy hogy valóban érdemesek a megtekintésre.

E mutatványokat megelőzőleg, egy igen kedves kis, francziából fordított vigjáték adatott először: „**Egy kis szivesség**“ czímmel.

A darab — mint említők — igen kedves s az előadás egészen kerekded volt és kitűnő élvezetet szerzett a szép számmal egybegyűlt közönségnek. A Temesváry-pár, Vezéri, Toldi és Deák Kata méltán érdemelték meg a bőven nyert tapsokat.

Nem mondhatjuk ugyanezt, a másnap — szintén Kastiani „Ködfátyolképeivel“ — About francia eredetije után színrehozott: „**Rablógyilkos**“ című 1 felvonásos kis vigjátékról.

Az előadás igen-igen hézagoss volt, a szerep nem tudás általános s így sikerről szó sem lehet. Nem tudjuk, kit hibáztassunk ily figyelmetlenség miatt, de ha áll az, ami mellékesen jött tudomásunkra, hogy e darabból a szerepek alig 24 órával az előadás előtt osztattak ki, lehetetlen a rendezőséget vagy azt, akinek hibája folytán ily póstamunkák rögtönöztetnek, meg nem rónunk. Annál nagyobb elismerés illeti különben Vezérit, aki a darab legnagyobb szerepét he-

lyes felfogással, szabatos kivittel és a körülményekhez képest általában dicséretre méltólag adta. Temesváryné, Gyöngyösi Etel és Toldi is tettek, amit tehettek.

A január 7-én előadott „**Két menyegző**“ szót sem érdemel.

Január 8-án másodszer gróf Zichy G. 5 felvonásos drámája: „**A szerelem harcza**.“

Jóllehet azon határozott szándékkal néztük meg újból e darabot, hogy róla tüzetes ismertetést illetve bírálatot adunk: mindazonáltal kénytelenek vagyunk ebbeli jámbor szándékunkkal felhagyni, a csonka előadásnak miatta. Mert ha egy műből csak amugy tetzés szerint kihagyogatnak az előadás alkalmával, a szerző iránti méltatlanság volna annak színi jelentőségéről, értékéről és hatásáról, illeten csonka mineműségében szólni akarni.

Mi tehát mossuk kezeinket és a felelősséget arra hárítjuk, aki előző jóakaratu figyelmeztetésünk dacára is — talán csak azért, hogy hamarabb mebossen aludni — kiméletlenül megnyirbálta a törekvő és tehetséges szerző e különben figyelemre méltó művét.

A közreműködők közül egyébként Temesváryné, Törökné kedvetlenebbül, jóllehet különben minden nevezetesebb kifogás nélkül játszott mint a minap; de annál nagyobb buzgalommal és sikerrel Vezéri, ki napról-napra nagyobb számot fog tenni társulatunk édes-keves jelesei között. Lovászi iránt kötelességünk megjegyezni, hogy Robert szerepét most szokott ügyességével adta.

Január 8-án ismét a „**Kapitány kisasszony**.“

Meg kell adnunk, hogy a tagok jobb ügyszemlével buzgalommal és igyekezettel dolgoznak e quodlibetben s különösen Nyilvay Irma élénk, derült és pezsgő játéka, valamint izléses és rendkívül fényes toilettejei maguk is képesek jó darabideig a repertoiron tartani azt. Szabó Bandi a comicus részben, Lovászi és Toldi pedig a drámaiban igyekeznek tehetségüket csillogtatni; az előbbieket nem is hiába, de Toldy iránt a közönség hálátlan, mert dacára annak, hogy szerepét minden részletében kitűnő szabatossággal és szakértelemmel adja, mégsem méltányoltatik kellőleg. No de nyugtassa meg őt a teljesített kötelesség tudata és vigasztalja Thalia mosolygó szelleme. Közönség — a vásár miatt — feltűnő számmal.

Irodalmi és művészeti hírek.

✓ **Wührl Jákó** „Téli estékre“ című füzet (két beszélylyel és két rajzzal, melynek egyike: „Emma naplója“ lapunkban volt közölve) megjelent s kapható szerzőnél. Ára? Mihelyt időnk és terünk engedi, ismertetjük.

„**A világ minden államának postaügye**“ című munka II. füzeté már elhagyta a sajtót Bőszörményi Kálmántól. E kitűnő szakmunkát már volt alkalmunk az érdeklődők figyelmébe ajánlani.

✓ **Arany János**, rég hallgató jelesüinktől, mult számunkban egy új költeményt hoztunk, melynek bel- és

külsőalakja egyaránt méltó volt Aranyhoz. Első közlési jogát a költőtől a „Magyar Bazár“ kapta meg.

A „Nagybánya és Vidéke“ című lap szerkesztését és kiadását új évtől Nyirő Sándor ügyvéd vette át. Az első szám ügyesen van összeállítva s minden tekintetben tulszárnyalja az eddigi gyarló számokat, melyek — különösen az utóbbi időben — már nemhogy dicséretére, de szégyenére váltak ama vidék közönségének. Örvendünk az előnyös átalakuláson.

A „Baja“ szerkesztését Dr. Margalits Ede vette át Erdélyi Gyula barátunktól, ki más lapot indított, a „Bajai Közlöny“-t. A „Baja“ új átalakulását azzal kezdi, hogy rögtön három verset is közöl, mi még a jóból is sok helybeli érdekeket képviselni akaró lapnál.

Wagner László a kir. műegyetemen a mezőgazdaság- és erdészettan nyilvános rendes tanára 1878 január hó 1-től elvállalta a „földmívelési érdekeink“ és a „falusi gazda“ szerkesztését. Ajánljuk ezen két jeles képes gazdasági szakközlőnyt a magyar gazdaközönség pártfogásába. A „földmívelési érdekeink“ című hetilap előfizetési ára egész évre 6 frt. a „falusi gazda“-jé 3 frt. Az előfizetési pénzek Légrády testvérekhez (Budapest V. nádorutca 6 sz.) a lap szellemi részét illető közlemények pedig Wagner László czime alatt (Budapest V. Erzsébbettér 10 sz.) küldendők.

K Ü L F Ö L D.

— **La Marmora** olasz tábornok (szül. 1804.) jan. 5-én meghalt. Ő 1849-ben Cavour utódja lett és azon körülmény, hogy az olasz-francia barátságának hű ápolója volt, nem akadályozta meg abban, hogy később a poroszokkal kössön szövetséget. Különben Albert királynak Milanóban ő menté meg életét. De a genuaiak haragudtak reá, mert föllázadt városukat lövöldözteté.

II. VICTOR EMÁNUEL

(† 1878. Január 9.)

Az Adrián át váratlan gyászshir érkezett. Victor Emánuel, az olasz egység kivívója, nincs többé! Három napi rohamos láz által megelőzött kásahimlő áldozatává lett.

A halotti szentségekben részesült! Az agg pápa reszkető kezei szerencsére még elég erővel birtak vissza venni a haldoklóról azon átokterhet, mely csak a „bítorló királynak“ volt szánva!

Victor Emánuel mint igazhívó katólikus halhatott meg!

Halála után első szülött fia I-só Humbert név alatt királylyá proclamáltatott!

Különben Victor Emánuel szül. 1820. márcz. 14. Mint Károly Albert szárd. király idős fia 1849. márcz. 23-án atyja lemondása után a sardiniai trónra lépett. Első tette az volt, hogy Ausztriával atyja novarai vesztesége után békét kötött és az atyja által kiadott alkotmány-levelet megerősíté, amiért is nemzete őt életfogytáig e szép melléknévvvel: il re galantuomo, a lovagias szavatartó király — ruházta föl; 1859-ben Lombardiát francia segélylyel szerzé meg. A poroszokkal való szövetség 1866-ban Velenczét jövedelmezé neki. Garibáldi meghódítá számára Nápolyt; 1870-ben

ő maga rátette kezét a „Patrimonium Petri“-re és Rómára is. Az „Olaszország királya“ czimét 1861-ben vette föl. Neje Rainer főherczeg leánya Adelheid vala, kitől a trónörökös és még más 3 gyermek született. — Miraflores grófnéval — ki polgári eredetű — 1855 óta él balkézi házasságban.

FŐVÁROSI HIREK.

— **A király ő felsége** a hunyadmegyei Kenget és Csígmó falvak lakosságának szüksége enyhítésére saját pénztárából 300 forintot adományozott. — **Károlyi Alajos** gróf berlini nagykövet szabadságra jószágaira érkezett, hol az idényszerű vadászatok már megkezdődtek. — **Az országos nőképző egyesület** jan. 27-én bált rendez a redoutuban. — **Dr. Turnovszky** régi közkedveltségű fogorvos meghalt. — **A magyar athletikai clubb** idei bálja febr. 12-én fog megtartatni a vigarda nagy termében. — **A budapesti korcsolyaegyesület** megnyitási ünnepélye kedden tartatott meg. — **Az 1878-ik év első napján** Budapesten 3039 malacz élete fátylát oltották ki. **Budapest** múlt évi statisztikai kimutatása szerint született: 13,152 gyermek, elhalt 12,613.

HELYI TÁROGATÓ.

A kereskedő ifjak szerencsések voltak február 1-én megtartandó báljukra Sesztina Lajosné ő nagyságát megnyerhetni bálanyaúl. Üdvözljük e tapintatos választást és ily csillagzat alatt szép jövőt jósolunk a bálnak!

— **A kaszinó** évi tagdíja 2 frttal fölemeltetett. E miatt számos tag lépett ki. Mi sem helyeseljük ez intézkedést. Mert habár el kell is ismerni, hogy a kényelem emelésére a rendesnél nagyobb költségek történtek, mégis az ily díjfölemelési rendszabályt jobb időkre kellett volna halasztani. Aki az intézménynek eddigelé tagja volt, az idők komolysága daczára sem akart belőle kilépni, nehogy föltűnést keltsen. A tagdíj fölemelését azonban sok ember jó ürügynek tarthatá a kilépésre.

— **Figyelmeztetjük** rendőrségünket, a közönségnek uton-utfélen és magánlakásaiban is alkalmatlankodó számos sokszor munkaképes koldusokra. A részvétre érdemes koldusok legtöbb rendezett városban csak hatósági engedélylyel járkálhatnak. Nálunk azonban számos ilyen engedélylyel nem bírók is veszélyeztetik házainkban a vagyombiztosságot.

— **A jogászbál** tegnap este tartatott meg színházunkban; lapunk azonban már ekkor sajtó alatt lévén, tudósításunkat kénytelenek voltunk a legközelebbi számra halasztani.

— **Mint részvétellel** értesülünk, Temesváryné Farkas Irma urhölgy aggasztóan beteg. Öszintén kívánjuk, hogy ezen a színművészeti pályán buzgón, töretlen erélylyel és szemelláthatólag haladó szép tehetségű hölgy mielőbb ismét üde egészségének örvendhessen!

— **Tóth Sándor** helybeli bádigos iparos egy szobai növények locsolására különösen alkalmas locsoló készüléket talált föl, mely a vizet fűvás által poratómökká változtatja; ajánljuk fehéremük vasalásához és szabók figyelmébe is.

KIADÓ ÉS FŐMUNKATÁRS:

GRÓF CSÁKY ALFONZ.

SZERKESZTŐ:

DENGI JÁNOS.

Megjelenik minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6	frt.
Fél évre	3	frt.
Negyed évre	1	frt. 50 kr.

Előfizetések, reclamációk, vidéki levelezések, talányok megfejtése, tréfák és adomák s a vegyes rovataiba szánt közlemények a kiadóhoz, a lap tartalmát illető kéziratok pedig a szerkesztőhöz küldendők.

Kiadó-hivatal: Varga-utca 2256.

Szerkesztői iroda: Szent-Anna-utca 2536.

DEBRECZEN,
 NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
 1878.

HETI NAPTÁR.

Január.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-oroszt naptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
12 Szomb.	Ernő püspök	Jámbor	31 Melania	8 Sab. Vajera	7 47 4	30 11 11	0	
13 Vasár.	F. V. Veronika	F. V. Vidorka	1 A Január 1878.	9 Xyloforia	7 46 4	32 11 23	2 11	
14 Hétfő	Bódogh hitv.	Mór	2 Szilveszter	10 Izrael	7 45 4	33 11 52	3 24	
15 Kedd	Rem. Pál, Mór ap.	Rem. Pál	3 Malachias	11 Izsák	7 45 4	34 este	4 37	
16 Szerda	Marcel, Géza	Győző	4 70 tanítvány	12	7 44 4	36 1 26	5 46	
17 Csütör.	Remete Antal	Remete A.	5 Theopompt	13 Jáfet	7 44 4	37 2 34	6 44	
18 Péntek	Piroska	Piroska	6 Epiphania	14 Örömnep	7 41 4	38 3 52	7 28	

SAKKTALÁNY.

Kunczl Klemmitől.

ő	e	e	c	m	e	z	e
m	s	s	h	s	l	e	a
l	n	l	l	t	H	r	ü
ó	e	t	e	e	k	v	n
é	o	m	l	t	s	l	e
N	k	m	z	ü	z	s	a
v	l	é	N*	g	é	z	A
n	e	a	k	s	l	i	l

SZÁMREJTVÉNY.

Margulit Jozefától.

- 1, 2, 3, 4. *Mint parányi gyémánt tündöklök
Füvön a harmatcsepp,
Ha felragyog vele a
Csendes nyári est.*
- 9, 13, 14, 16, 15. *Mért repdesel ágról ágra madárka,
Hűtlen csalfa szeretőknek módjára?*
- 11, 33, 18, 14, 20, 17. *Hogyan szokott végződniez — kitudja? —
Sok gyengé szív életet unt miatta.*
- 19, 12, 6, 5. *Szerelem vagy gyűlöletnek tanyája.*
- 17, 20, 24, 21, 20. *Gyermek üzi és iramlík utána.*
- 5, 26, 25. *Puha jószág vagyok, míg kész leszek,
Kifáradnak én rajtam is a kezek.*
- 7, 8, 4, 23. *Tulipánost ilyen adnak a lánynyal,
Ha vőlegénye viszi magával.*
- 22, 20, 24. *Nélküled ó setétségben volna
A világ kezdettől fogva.*
- 1—26 ig. *Elméláznak ezüst fényén
Ha felragyog — és
A szerelmesek ilyenkor
Ah! tulboldogok.*

Megfejtési határidő január 25-ke.

A „Déliab“ 38-ik számában közölt sakkdalány értelme a következő:

Óh! ne tudj te semmit arról,
Hogy én érted mit szenvedek;
Attól félek kigunyolnád
Édes fájó érzelmemet!
Ne tudj te azt, hogy szeretlek!
Ne tudj te azt, hogy imádlak!
Egy szavaddal véget vetnél
Ez ábrándos boldogságnak!

A szódalány pedig: „Árvalányhaj.“ Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg:

Opris Katinka, Kubinyi Izabella, Püspöki Zoltán, Erdésy Josefa, Brett Ida, Kálnoki Matild, Böhm Serafin, Kövesdy Mariska, Vass Flóra, Putnoki Ilon, Klein Nina, Nagy István, Jóna Károly, Hegedüs János Kovács Erzsike, Komjáti Piroska, Varga Zoltán, Kádas András, Margitai Klára, Margulit József, Stenczinger Kálmán, Szabó Endre, Ferenczy Tihamér.

Vidéki levelezés.

Kolozsvár, 1873. január 2-án.*)

Tisztelt szerkesztő ur!

„A szép napok eltűntek,“ így kezdeném leveletem — és méltán! Nem vagyunk többé azok az emberek, akik voltunk! Mutatja ezt ami fiatalságunk élete is! Hisz eddig a farsangot megelőzőleg alig győztük emlékünke vézni ama multság-hireket, melyeket az unalom perczekének elűzése végett már a farsang előtt Fáma elrebesgetett. És most? Kérem Kolozsvárt még eddig semmi kecségető kilátás nincs a farsangot illetőleg. Bálokról még egy kukkot se hallani. Mi lehet annak az oka? Talán nincs ifjuság s ami fő: nincsenek kedves, szeretetreméltó leányok, kik Terpsichore oltáránál örömmel áldozzanak? És itt keresnek a röpke perczek élveit? Van mindkettő: ifjuság is, szép leány is; hanem nincs vállalkozó, ki a „kezdeményezést“ magára vállalja ebben a defecites világban. Aztán e mellett az ifjuság régi büne is megvan. Nem tud a cél érdekében együttesen működni. Például főlemlitem az egyetemi ifjuságot. Elhatározzán pár héttel ezelőtt, hogy bált fog rendezni a farsangon, megválasztják hirtelen az elnököt, a választmányi tagokkal együtt s mégis most (amint ezt egy valóban szeretetreméltó nő szomoruan elpanaszolta nekem)

*) Mult számunkból térszüke miatt maradt ki. Szerk.

ott áll a dolog: hogy semmi sem lesz a bálból! Abból a híres egyetemi bálból, melyre Kolozsvár szépei egytől-egyig mindig megszoktak jelenni; mert az egyenruha kérdése került itt is felszínre. Egy része a választmánynak nem akart a „mai salonvilágban“ a cifra s feszes egyenruhában megjelenni; míg a többiek a frakk uralmának nem voltak hajlandók hódolni*) s így aligha be nem teljesülend az én szép nő ismerősömnek abbéli félelme: miszerint a bál csakugyan elmarad! De nemcsak az egyetemi, hanem más bálokról se igen hallhatni előkészületeket. Az egy nőegylet szándékozik ez évben is megtartani rendes álarozos bálját. A tréfára tehát ez mégis nyújt némi reményt. Ah! de mit ér az a táncolni vágyó fiatalság előtt!?

Szerencsére a fiatalság a „vállalkozó szellem“-ek mulasztását megboszulja künn a jegen s ha nincs módjában a fényes terem parquetin mazurkázni vagy mi még több gyönyört okoz: csárdást eljárni, megteszi ezt a simaságon és pedig annyi kellem s szeretetreméltósággal, hogy az ember ebben a hideg időben azoktól az — „érzékeny angyalkáktól“ annyi daczot a természet csipkedő hatalmával szemben csakugyan nem várna. Ja! mikor nem lehet táncolni másutt csak a jegen! Talán Tepsichore a táncz istennője is inkább megboesátja ezt a tánczot, mint azt a közönyt, hogy se a jegen, se a vigadóban ne ismerjék el uralmát. . . A kolozsvári sétatérén jó nagy tó van e czélra kiválóan gondozva. A „Koresolya egylet“ évek óta fáradozik a jég most megkedveltetése körül s ma a nővilág igazán „jégre viszi“ a férfiak hódoló karát! És aztán, hogy itt több „sziv esik el a harezban“, mint a hány ember akaratlanul a „jégre hányja magát“ azt nagyítás nélkül tessék nekem elhinni. Egy koszorut tüzhethnék a kipirult rózsás arcú lények neveiből, ha nem félnék attól, miszerint önfeleledtségből az akként tüzött koszoruból éppen a legszebb virágot mellözöm el. Ami nekem igen nagy lelki furdalást okozna s hogy erre még csak reményem se legyen, csupa önzésből lemondok a koszoru kötésről. Majd máskor aztán e hibámat helyre hozom. Akkor, mikor már eleget fáztam s dideregtem a hidegben arra nézve, hogy jelenlevők körül senki de senkire még a legutolsó csillagra se borítsam a mellőzés fákláját.

Még valamit a színházról!

Ebben az „operett korszakban“ a színházról alig beszélhetni egyébről, mint az operetről. Azok a sikerek, mik e téren észlelhetők, a jobb izlést s nemesebb érzületet fájón érintik. Mióta Krecsányi Sarolta bemutatta magát egy „Ango“-ban, „Herczegasszony“-ban, „Denevér“-ben, „Szép Helena“-ban, „Trapezunti herczegnő“-ben, azóta a remek s komolyabb irányu drámákat a közönség némelykor egészen hidegen fogadja. A fiatalság s az öregek is (ne tessék nevetni, az utóbbiak akár hányszor nagyobb gyermekek a tulajdonképpii gyermeknél! Példával igazolhatnám állításomat, ha szerénytelen akarnék lenni) mondhatni rajongnak a „becses operett primadonna“ coquette játéka után. Így aztán E. Kovács Gyula „Richard“-ja, „Hamlet“-je bizony csak a jobb gondolkozásuak előtt kívánatos. No de talán lejárja magát, az a megdöbbentő, erőtmutató befolyás, mely jelenben rablánczra fűzi a kedélyeket. Ne-

*) Helyesen!

Szerk.

vezik pedig a befolyást: esábnak, ködképnek, érzéki álomnak, itt nem akarok „tul-szinezni.“

Egyébiránt a mostani szomorú időkben leli magyarázatát az operett tulságos lábra kapása! Az emberek keresik a szórakozást, a mulattatást! A bohóságok feledtetik pillanatra az életküzelmeket!

Megemlítem, hogy egy fiatal költő első szini kísérlete nemsokára színre kerül szinpadunkon. Br. Kemény Endre „Tenger fia i“ ezimen egy drámát bocsátott a színházi igazgatóság rendelkezése alá s erre már javában készülnek. Január elején kerül szinpadra, ugy Várady „Mózes“-e, is, mely szintén a költészet szép productuma gyanánt mutatkozik. Ezekben: Boér Emma, E. Kovács Gyula, Szentgyörgyi stb. fognak szerepelni. Kitünő erők és hiszem, hogy kitünő lesz az előadás is!

A „Hilária“ dalegylet bohókás estélye Sylvester tiszteletére a férfiak derűltége mellett a „Pannoniá“-ban folyt le s habár az efféle multságok zártkörűek is, még a tréfát is csak „mérésékelt“ szinezettel óhajtja előadatni a jobb izlés. Ezuttal nem akarok a „germanismus“ tónusából eredő léhaságokra rámutatni. Ime tisztelt szerkesztő uram! én felsaptam rendes levelezőnek is s ha „unalmas elbeszéléseim“-mel a „Délbáb“- kedves olvasónőit sokszor elkedvetlenítettem, bűnbánatból jövőre még leveleimmel is oda fogok törekedni. Hiába én a nők iránti rendkívüli hódoláson az által mutatom ki, hogy a szép szemek villámain, a rózsá ajkak elégületlenségi nyilatkozatait iparkodom fölkelteni magam iránt, mert e lap szerkesztője mint költő zengi: „a gyűlölettől csak egy lépés a szerelem.“ Engem pedig még eddig nem igen szerettek a nők! És ezt egész komolyan mondom. Persze ez nem azt jelenti, hogy a többi „mondottakat“ is nem mondtam komolyan.

A viszontlátásig, ha... ha... ha... a nők haragudni fognak rám!?

Aigner Ferencz.

A szerkesztő üzenetei.

— **Ama vidéki lapok t szerkesztőségeit, kiknek ez évi két első számunkat megküldtük, kérjük tudomásunkra hozni, hajlandók-e lapunk tartalmát időközönként közölni (?) mert csakis ez esetben léphetünk csereviszonyba.**

K. G. Budapest. A lap idejében el volt küldve; ha azonban mégse kapta, szívesen megküldjük. Pósnak küldeni fogok. Üdvözet.

V. S. Dabas. Elküldtem. Az „a... nincs“ nagy baj!

L. I. Veszprém. Köszönöm; már tudom, hol van.

Téli éjjel. Nem egyéb verselési gyakorlatnál. Talán a fordított beszélyekkel szerencsésebb leend.

Az új Tannhäuserből. Gyarló fordítás. Ime kóstolólul:

A b ő s z r á n c z o k i s m a j d e l s i m u l n a k
S e l t ű n i k a k é j s o v á r m o z d u l a t.

K a r o l j á t h é v t e l j e s k e b l e d d e l
F o n j k ö r ű l s z ö k e h a j f ű r t j e i d d e l.

A z e r e d e t i i s e r e d e t i:

L á t t a m ö r e g e t, k i l á n g z ó v é r e d'
D r á g a p o h á r! h a m e g i z l e l é:
S z e m e p o k o l i v a d l á n g b a n é g e t t,
M i n t h a s z á z ö r d ő g b u j t v ó n b e l é.

Egy jó tanácsosal szolgálunk önnek: hagyjon fel ezzel a háládatlan mesterséggel.

Sárváry. Lőcse. Az ígérteket szívesen veszszük; mindenekeelőtt azonban látni óhajtunk belőle.

T. G. Helyben. Valóban tragikomikus história, melyben a hős (ön) iránt valóságos emberbaráti szánalmat érzünk. Elmegy egy házhoz, ott a kisasszonyt vakmerően megcsókolja, ki ezért, mint mondja:

Hirtelen jól nyakon vágta.

Soha ennél okosabb dolgot nem cselekedett. Annál bolondabb az, hogy a mama

Ugy kívánt(a) megvizsgálni,
Hogy leánya helyett háromszor
Hagyta magát megcsókolni.

Ha ezt a verset nem írja, örömmel vettük volna tudomásul, hogy

Nem vagyok én már szerelmes,
No nekem ugyan megesezt,
Kaptam egy nyaklevest, olyat,
Hogy a szemem majd kiesett.

Lássa, lássa, a szerelem milyen

Bolonddá teszi az embert!

Marosvásárhely. Elolvasása után szólunk. A viszonyszivességet nem tudjuk, hogy értelmezi; mi legfelebb a lapot küldhetjük, egyebet nem ígérünk.

Bécsi akad. olv. és társaskör. Küldjük, mint eddig is küldtük.

Egyetemi kör. Kolozsvártt. Megrendeltük.

Aranyos-Maróth. A legmélyebb köszönetünket. Reméljük, ismét — és pedig mielőbb — lesz szerencsénk?! A többiről közelebb.

H Y M E N.

Szép Sámuel köz- és váltóügyvéd Derecskén, folyó évi Január 5-ik napján jegyezte el **Jakó Pál** derecskei kir. járásbiró- és földbirtokosnak kedves leányát **Viktóriát.** Áldást kívánunk a tiszta szerelemből kötött frigyre!

Kiadói üzenet.

Szarka Elemér urnak Beregszászban. Kívánsága szerint intézkedtünk — reményilem meggy rendesen — Üdvözlöm, jól esnék ha többet is verbuválna.

Tucsny Irma, Kubinyi Izabella, Opris Katinka, Dinohra, Mignon, Klein Nina, Margulit Józsefa, Brett Ida, Kunczl Klemmi, Kunczl Ilon, és a többi urhölgyeknek. Szívesen vennénk ha mielőbb Saktalányokat Szó és Számrejtvényeket küldeni sziveskednének — miután azoknak fogyatékán vagyunk.

— Tiszteletteljesen kérjük t. helybeli és vidéki előfizetőinket, hogy a hátralevő előfizetési pénzt kiadó hivatalunknak (Varga utca, 2256. sz. a.) mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Együttal megemlítjük hogy azok kik lapunkat jövőre is megtartani óhajtják — az előfizetést megújítani sziveskedjenek miután ezentul csakis azoknak küldjük lapunkat kik azt egyenesen megrendelik vagy az előfizetési pénzt beküldik.

Leitner H. Bécsből!

A f. évi január havi országos vásár alkalmából ajánlja a legújabb bel- és külföldi gyártmányu kelméből mindenféle színben és a legújabb divat szerint elkészített

paletot-, felsők és kabátokból

álló nagyválasztéku

hölgy ruharaktárát.

Vannak továbbá uszályos ruhák, pongyolák, felső ruhák, köpenyek, por és esőköpenyek a legjutányosabb áron.

Eladási helyiség a vásártéren, saját épületében

Színházi látcsövek

a legfinomabb szintelenített 4—6—12 lencsével a legnagyobb választékban.

Szemüvegek

rövidlátók, távollátók, szembetegék és hályogtól műtét által megszabadítottak számára, valamint

Valódi hegyi kristály szemüvegek

valamint minden a látszerészi szakba vágó cikkek a legjobb minőségben s a legjutányosabb árak mellett kaphatók

FISCHER JAKAB

látyszerésznél Debreczenben, főpiacz 1713. sz.

Megrendelések és javítások a legpontosabban eszközöltetnek.

TARTALOM. 1. Madárhang (költemény) Dengi Jánostól. 2. A lapúváriak (beszély) Csengey Gusztávtól. 3. Mignon és a hárfás dalai Goethétől. Dr. Szemák Istvántól. 4. Tamás gényé (beszély) G. Büttner Juliától. 5. Fanny dalai (költ.) Rudnyánszky Gyulától. 6. A messzeszóló. Wühr Jákótól. 7. A ház: (társadalmi levél.) Dr. Kenedy Gézáttól. 8. A komédiás halála. (rajz.) Ember Károlytól. 9. Egy hét története. W. G. 10. Színház. (K.) 11. Irodalmi és művészeti hírek. 12. Külföld. 13. II. Victor Emanuel halála. 14. Fővárosi hírek. 15. Helyi tárogató. **Boríték.** Heti naptár. Saktalány. Számrejtvény. Vidéki levelezés. A szerkesztő üzenetei. Hymen. A kiadó üzenetei. Hirdetések.